

Predplata
po carevini van Zadra
zapada:
po godinu . . . K. 20
" po godine . . . " 10
" tri mjeseca . . . " 6

Predplata za stanov-
nike u Zadru stoji 2
krune manje na go-
dinu, dotično krunu
manje na polugodište i
na tromjesece.

Za granicom u zlatu: Srbija i Crnagora i zemlje zastupane u
svjetskoj poštarskoj svezi, kao Italija, Njemačka, Francuzka sa Al-
girom, Engleška, Bugarska, Grčka, Rusija, Sjeverna Amerika, Turska,
Misir, Argentina, Chile, Brazil, Perić, itd. kruna 30 u zlatu ili 32
frankā. Svaki broj tekući „Narodnoga Lista“ zapada 20 para,
a zastarjeli broj 40 para. — Predbrojci primaju svakog polugo-
dišta priritu u listu naputnicu poštarsku na oblaščanje izplate.

NARODNI LIST

Glasiloo za interese hrvatskoga naroda.

Izlazi ponedjeljkom i četvrtkom.

(Uredništvo i uprava nalaze se u kući kneza U. Borellia, Nova Obala, broj 1085).

Priobčena pisma i zahvale tiskaju se 20 para svaki peti redak,
a objave trgovačke naravi po 1 krunu peti redak. Zahvale i priob-
čena, ako i ne dostižu deset redaka, zapadaju krunu 2. — Brazde sa
debelim slovima u zahvalama i „priobčenim“ računaju se po 60 para,
u objavama trgovačke naravi po prostoru, što zapremaju u peti
brazdama. — Naručitelji tiskanića, oglasā, priobčiva, a također i
predbrojci, dužni su podmiriti odnosne dugove u Zadru, upravi „Nar.
Lista“, i podvrći se c. k. sudu u Zadru. — Svakog godišta pred-
brojci primaju imenik svih tiskanica skladišta tiskarne „Nar. Lista“

Pisma šalju se ured-
ništvu. — Naručbue i
pristojbe predplata u-
praviteljstvu „Narod-
noga Lista“ u Zadru.
— Ne primaju se pisma
i zavojci, ako nisu o-
prošteni od poštarine.
— Rukopisi se ne vra-
ćaju. Tko ne vrati list,
kad mu predbrojba iz-
teče, smatra se pred-
brojen za sljedeće po-
lugodište.

Godina XLIV.

U Zadru, četvrtak 5 listopada 1905.

Br. 79.

Koncem ovog mjeseca iztiče pred-
brojba na „Narodni List“ za III. tromjesece
1905. Tko nije u redu sa svojom predbroj-
bom, nek ne kasni već poslati je, da ne bude pozvan
kroz otvorene dopise. Ova opomena nek vrie-
di osobito za neke naše predbrojke, koji nisu
još ni za lanjsku godinu svoju dužnost izpunili.

Medjustranačka konferencija.

Rieka, 4 listopada.

Medjustranačkoj konferenciji sudjelovali su ovi zas-
tupnici:

Iz Hrvatske: D.r. Fran Vrbanić, Erasmo Barčić,
Stjepan Zagorac, D.r. Ivan Banjavčić, Ivan Šašel, Milan
pl. Kiepac, Grza Tuškan, D.r. August Harambašić,
Cvjetko kan. Rubetić, D.r. Bogoslav Mažuranić i D.r.
Božo Vinković.

Iz Dalmacije: D.r. Pero Čingrija, prof. Lovro Borčić,
D.r. Vicko Ivčević, D.r. Ante Trumbić, D.r. Josip Zaf-
ron, prof. Juraj Carić, Antun Učović, D.r. Melko Čin-
grija, prof. Božo Korlaet, D.r. Ante Tresić-Pavičić,
Juraj Biankini, prof. Virgil Perić, D.r. Pero Klaić, D.r.
Ivan Štambuk, Antun Radić, Mato Radimiri, Vicko
Milić, D.r. Eduard Grgić, D.r. Ivan Majstrovčić, D.r. Ante
Dulibić, D.r. Adam Verona, Ante vitez pl. Vuković, D.r.
Ivan Marović i D.r. Gjurro Ferri.

Iz Istre: prof. Vjekoslav Spinčić, D.r. Andrija Stan-
ger, Ivan Andrijičić, D.r. Mate Trinajstić i D.r. Dinko
Trinajstić.

U ponedjeljak u 10 sati konferencija je odpočela.
Predsjednikom je izabran D.r. Pero Čingrija, a biljež-
nicima D.r. August Harambašić i D.r. Ivan Majstrovčić.
Izvjestitelj odbora bio je D.r. A. Trumbić. Najprije je
bilo pročitano pismo srbskog kluba na dalmatinskom
saboru, kojim odklanja učestvovanje. Ovo je pismo uzeto
na znanje. Srbski zastupnik na carevinskom vieću An-
drija Vujatović brzojavno je pozdravio konferenciju.
Najavljeni su za tim pisma D.n. Iva Prodana i D.ra
Franka, koji se također ne odazvaše pozivu.

Po tom se povela razprava o predlozima, što ih je
uglavio odbor na sastanku u Opatiji za podlogu obće
i posebne razprave. U ponedjeljak u jedan sat sjednica
je bila prekinuta, a u 5 sati po podne nastavljena sa
obćom razpravom, u kojoj učestvovali su Biankini, D.r.
M. Čingrija, V. Milić, D.r. V. Ivčević, D.r. August Ha-
rambašić, prof. V. Perić, A. vit. Vuković i D.r. F. Vr-
banić. U 9 sati u večer je prekinuta, te nastavljena u
utorak: od 9 do 1 sata po podne i od 5 do 10 $\frac{1}{2}$ u
večer. Razprava je bila vrlo živa, u njoj su učestvovali
skoro svi prisutni zastupnici. Za tim je sa 24 prisutna
glasa i 7, koji su ovlastili na podpis, bila primljena
sljedeća rezolucija:

Povodom političkoga stanja, u koje je dospjela mo-
narihija usljed krize u Ugarskoj, hrvatski zastupnici
sastadoše se u svrhu, da zauzmu stanovište prema tome
stanju i da označe pravac političke radu hrvatskoga
naroda u pitanjima, koja su neprieporna i svima za-
jednička, a ne prejudicirajući načelnom stanovištu, na
kojem vojaju u parlamentarnom životu, bilo kao pri-
padnici klubova, bilo kao pojedinci.

Hrvatski zastupnici drže, da su današnje javne prilike
u Ugarskoj nastale usljed borbe, koja ide za time, da
kraljevina Ugarska dodje postepeno do pudpune državne
samostalnosti.

Hrvatski zastupnici smatraju tu težnju opravdanom
već s toga, što svaki narod ima pravo, da slobodno i
neodvisno odlučuje o svome biću i o svojoj sudbini.

Hrvatski zastupnici uvjereni su, da su oba naroda
hrvatski i ugarski, ne samo s obzira na svoje historičke
odnošaje, već još više s obzira na činjenicu neposred-
noga susjedstva i na realne potrebe svoga života i
medjusobne samoobrane, upućeni jedan na drugoga, te
da se s toga ima izbjegavati svaki povod i uzrok
medjusobnom trvenju.

Polazeći s tih pretpostavaka, hrvatski zastupnici
smatraju, da s njihova dužnost boriti se naporedo za
ugarskim narodom za izpunjenje svih državnih prava i
slobodina, u uvjerenju, da će rečena prava i slobodine
biti od koristi hrvatskomu i ugarskomu narodu; a time
će se udariti temelj trajnomu sporazumljenju obaju
naroda.

Postignuće te svrhe, namijenjene obostranoj koristi,
uvjetovano je najprije reinkorporacijom Dalmacije kra-
ljevinama Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji, kojima već
virtualno i pravno pripada.

Da se uzmogne pristupiti k ostvarenju reinkorpora-
cije Dalmacije, treba najprije, da se odstrane današnji
nesnosni parlamentarni i upravno-politički odnošaji
u Hrvatskoj i Slavoniji i da se uvedu takovi odnošaji,
koji će odgovarati potrebama kulturne zemlje i zahtje-

vima ustava i slobode, zajamčenim slobodoumnim ustavnim
uredbama, kao što su poglavito:

izborni red, koji će omogućiti i obezbiediti biranje
takovoga narodnoga zastupstva, koje će biti vjeran
izražaj nesprečene i slobodne narodne volje;
podpuna sloboda štampe, ukinućem objektivnog po-
stupka i uvedenjem porote za štamparske i političke
delikte;

sloboda sastajanja, udruživanja i izražavanja misli;
ostvarenje sudačke neodvisnosti, zajamčene svakomu
sudu nepomičnošću i neodgovornošću za svoja sudačka
djela;

ustrojenje vanrednih instancija upravno-državnoga
suda na zaštitu interesa i političkih prava građana
proti upravnoj samovolji;

ustrojenje posebnoga suda za karnostnu odgovornost
svih javnih činovnika radi kršenja zakona.

Hrvatski zastupnici uvjereni su, da se trajni sporaz-
umak između naroda hrvatskoga i ugarskoga može
postići najprije točnim i strogim vršenjem prava hrvat-
skoga naroda, sadržanih u postojećoj hrvatsko-ugarskoj
nagodbi, te promjenom odnošaja što spadaju u područje
posala, koji su danas Hrvatskoj zajednički sa Ugarskom,
kao i sa zapadnom polom monarhije na način, da hrvat-
skomu narodu bude obezbiedjen samostalni politički,
kulturni, finansijski i obće gospodarstveni ustanak i
napredak.

Naravnim tečajem događaja odrazit će se povoljno
svaki napredak naroda u Hrvatskoj, Slavoniji i Dal-
maciji također i na odnošaje našega pučanstva, koje
živi i u drugim zemljama, posebice u najizloženijem
kraju, biva u posestim Istri.

Da se uzmognu provodjati i do ostvarenja dovesti
ovdje iztaknuta načela, težnje i zahtjevi, izabire se
odbor od 5 zastupnika, koji će imati još i daljnji za-
datak, da promiče i za rješenje pripravlja ina pitanja,
koja su našim zemljama zajednička, ili su od koristi
obćoj narodnoj dobrobiti.

Iz sastanka hrvatskih narodnih zastupnika.

Rieka, 3 listopada 1905.

Predsjednik: D.r. Pero Čingrija.

D.r. Roko Arneri — D.r. Ivan Banjavčić — Erasmo
Barčić — Lovro Borčić — D.r. Melko Čingrija — D.r.
Ante Dulibić — D.r. Eduard Grgić — D.r. August Haram-
bašić — D.r. Nikola Katnić — Milan pl. Kiepac — D.r.
Pero Klaić — D.r. Ivan Majstrovčić — D.r. Ivan Manjger
— D.r. Ivan Marović — Vicko Matas — Vicko Milić —
Antun Radić — Mato Radimiri — Nikola Ribičić —
Cvjetko Rubetić — Ivan Šašel — D.r. Ivan Štambuk —
D.r. Ante Tresić-Pavičić — D.r. Ante Trumbić — Grga
Tuškan — Antun Učović — D.r. Fran Vrbanić — D.r.
Adam Verona — D.r. Božo Vinković — Stjepan Zagorac.

U odbor od 5 lica izabrani su sljedeći zastupnici:
iz Dalmacije D.r. Pero Čingrija, Vicko Milić i D.r. Ante
Trumbić, a iz Hrvatske D.r. August Harambašić i
Stjepan Zagorac. Ovdj odbor od 5 lica putuje danas u
Zagreb, da se dogovori sa onamošnjim oprobjenim frak-
cijama za kooperaciju u smislu gornje rezolucije.

Nemagjarske narodnosti u Ugarskoj.

Bečka „Information“ primila je iz krugova nema-
gjarskih narodnosti u Ugarskoj ovo priobčjenje:

„Jedino, što je Beč postigao žrtvujući narodnosti u
Ugarskoj, jest to, da su one konačno napustile misao
da mogu izvan Ugarske čekati pomoći. One se moraju
pripraviti na to, da se uzdaju samo u svoju snagu i
da pomažu graditi „slobodnu“ Ugarsku, koja bi zado-
voljila svim narodnostima. Neprijateljstvo proti Beču,
koje prožimlje magjarske šoviniste, prenelo se je — s
drugih uzroka i u drugom obliku — na cilju Ugarsku
i „nada“ u državu Ugarsku, naglašena u resolucijama
narodnostnih skupština, nije više fraza. Narodnosti nisu
bile zaklane; ali da ih se je htjelo zaklati, to se neće
nikada zaboraviti.“

U najuglednijem parižkom listu „Le Figaro“ fran-
cuzki publicista Lautier probuje zanimiv članak pod
naslovom „La Hongrie et les nationalités“. Lautier misli,
da ništa dobra po Slavene ne može doći iz Beča, te
njemačke garnizone i predstraže Berlina. Spominje, ka-
kovo su nagradu Hrvati dobili za g. 1848, a Česi za
g. 1866.

„Austrijski i ugarski Slaveni — piše se u tom
članku — svi su bili žrtve germanske nevjere. Oni ne
mogu više pasti u zamke Beča. Slaveni u Ugarskoj
imadu najviše interesa, da se oslabi nagodba od g. 1867,
jer im je bolje, da imadu posla samo sa Magjarima,
nego da ih smrve i Magjari i Niemci. Samo iz straha
pred panslavizmom načinila je Austrija diobu tako po-
voljnu po Magjare. Danas se je položaj promjenio. Dok
se Beč i Pešta natežu, narodnostima je lakše dihati i
nadati se boljemu. Podučene izkustvom one znadu, da

se imadu uzdati samo u svoje sile. I za to je sve ono,
što se u Ugarskoj događa, sa svakog gledišta za njih
povoljno.“

Narodnosti u Ugarskoj takav su faktor, da Magjari,
ma koliko bili šoveni, ne mogu preći preko njih. O
tvrdju orahu lome se zubi. Zaigraju li ozbiljno kolo,
morat će pokucati i na siromašna slovačka vrata. Ma-
csazy je kazao veliku istinu, koju današnja magjarska
koalicija ne smije zaboraviti: „Fronta proti Beču, to
može biti politika; fronta proti narodnostima, i to može
biti politika; — ali istodobno fronta i proti Beču i
proti narodnostima, to nije politika nego nonsens!“

Pisma iz Banovine.

Zagreb, 2 listopada.

(Pred riečki sastanak — Frankova poruka
— „Pokret“ dnevnik — Dalmatinci na za-
grebačkom sveučilištu.)

Političko pitanje, koje se sada najviše razpravlja u
novinama, jest svakako sastanak hrvatskih zastupnika
na Rieci. „Dnevni List“ je pred malo dana pisao, da
„narodna“ stranka neće sudjelovati na sastanku, a
prekjučer u „Hrvatskom Pravu“ D.r. Josip Frank obraz-
laže u dugom pismu, upravljenom na D.ra Čingriju,
zašto neće sudjelovati i „Čista“ stranka prava. Dok
su Tomasićevi razlozi prilično praktične naravi, Fran-
kovi se gube u oblicima ideologije, koja je u protu-
stovlju i sa samim njegovim djelovanjem. D.r. Frank
veli bo, da neće sudjelovanja s elementima, koji su na
nagodbenom stanovištu, a zašto onda — pita ga netko
sgodno — sjedi sa nagodbenjaciima najčišće krvi u
kraljevinskom odboru u Pešti. On hoće da koristi na-
rodu, — dobro, i ovaj sastanak je tu, da se koristi
narodu u jednom od najkritičnijih momenata u hrvat-
skoj povjesti. D.r. Frank veli još, da neće imati posla
sa „Srbima“, a zašto je onda htio priznati ih, kad se
njemu činilo sgodno, da se povede akcija za slogu na-
rodnih elemenata? D.r. Frank se još k tomu dao u
duga razglabanja, koja, jer upravljena Dru Perić Čingriji,
izgledaju kao da vodja „čiste“ stranke hoće da pouči
Nestora dalmatinskih zastupnika u elementima politike.
To je pobudilo odlučni prosjved u „Obzoru“, koji to
poučavanje nazivlje „drzkošću“.

Inače drugih priobčjenja iz parlamentarnih hrvatskih
krugova o pomenutom sastanku nema, nego se novine
izpisaše, tumačeći svaka prema svom stanovištu, na
što bi se pri ovoj sgodi imalo najviše paziti. Na dugo
bih išao, kad bih sve razne misli htio pobilježiti; napo-
menut ću samo, da „Pokret“ kaže, kako bi pozitivni
rezultat imao biti osnivanje jednoga narodnoga vieća,
u kom bi jedinstveno bila zastupana Dalmacija, Bano-
vina i Istra, u kome bi bilo pristupa i strankama, koje
još nisu zastupane u saborima; a „Obzor“, da bi se
pri ovako jedinstvenoj akciji morali uzeti u obzir i
„dobromisleći elementi narodne stranke“.

Iz hrvatske žurnalistike jedna novost. „Pokret“ je
od tjednika postao dnevnikom, te, sudeći po prvom
dnevnom broju, koji je jučer izišao, ne zaostaje ni malo
za ostalim dnevnicima. U obće može se sa zadovolj-
stvom iztaknuti, da naše novinstvo i u vanjskom obliku
i po obilju zanimivog gradiva i po što većoj uspješ-
nosti obavješćivanja o događajima u svijetu i domovini
sve se više i ljepše razvija, tako da se neki naši
dnevnički mogovi staviti o bok i većim svjetskim. Doduše
još je u njima dosta one stare hrvatske angrižavosti,
podbadanja i osobnosti — nu nije svako zlo da škodi
— a tješimo se, da će vrijeme u kratkom razmaku i
to popraviti.

Iz statističkih podataka, objelodanjenih ovih dana o
pohadjanju našeg sveučilišta tekom ljetnog poljeća go-
dine 1904—5, razabire se, dalje bilo upisano ukupno 1147
slušalaca, od kojih 727 pravnika, 234 filozofa, 107 bo-
gošlova, 35 šumara, 44 farmaceuta. Pomenuto poljeća
bilo je 89 slušalaca iz Dalmacije, 22 iz austrijskog pri-
morja (Istre), a 64 iz Bosne i Hercegovine. Kako se
vidi, raste sve to više broj toliko sveukupnih slušalaca,
koliko onih iz Dalmacije napose. Faktično dopriniela
je ovoj posljednjoj činjenici podosta i ona poznata mi-
nistarska naredba, ali u prvom redu — mislim — nešto
življi pokret među omladinom, da se što marnijim po-
hadjanjem zagrebačke univerze primora vladu u Beču,
da donopkom prizna sve pravničke izpite i proglaši
podpuni reciprocitet. U tom smislu glasila je i poznata
rezolucija, poprilmjena na dubrovačkom kongresu. Sada
u času kad Talijanci toliko rade za svoju univerzu,
kad i ostali Slaveni provode živu djelatnost oko svojih
kulturnih zahtjeva, i do hrvatske je omladine u Dal-
maciji, da izkaže svoju dužnost.

Rječnik hrvatsko-talijanski od D. A. Parčića. Treće
popravljeno i pomnoženo izdanje. Stranica 128. Na-
bavlja se kod Uprave „Narodnoga Lista“ u Zadru. Cijena
broširan 6 K. vezan u pol koše 8 K., poštarinom franko na kuću 72 para
više. Naručbe nepredplaćene ne obavljaje se.

Kriza u Ugarskoj.

U peštanskim političkim krugovima pogovara se, da
je kralj prihvatio prijašnji Fejervaryev program i da
će se doskora ponovno ustrojiti njegovo ministarstvo.
Osobnih promjena neće biti. Vladu, kažu, ne boli glava
radi predloga, da bude stavljena pod obuzbu, jer će
dne 10 ov. mj. zastupnička kuća, odmah iza otvorenja
sjednice, biti odgovljena kraljevskim reskriptom na ne-
izvjestno vrijeme, tako da se predlog o obuzbi u par-
lamentu neće moći prikazati. Koalicija misli malko
drugacije. Upravni odbor viećati će o tomu, što valja
učiniti, ako parlamentat dne 10 ov. nj. bude opet od-
godjen. Potražiti će se način, kako bi ipak predlog o
obuzbi mogao biti podnesen. O tomu će viećati skupna
skupština svih oprobjenih stranaka.

Na konferenciji liberalne stranke prihvaćena je Tis-
zina rezolucija, kojom se najodlučnije prosjveduje proti
uplitanju Goluchowskoga i Gantscha u unutarnje ugar-
ske stvari.

Redarstvo je zabranilo obje bakljade (nezavisne
stranke i socijalista), koje su bile najavljene za pre-
kjučer. Nezavisna je stranka zaključila prirediti sutra
veliki obhod do Battyanjeva mauzoleja.

U Budimpešti bili su vrlo srdačno primljeni članovi
Hrvatskog nogometnog kluba, koji su išli u Peštu, da
sudjeluju igrana na Margaretskom otoku. Tu su bili
predmetom živahnih, oduševljenih ovacija. Ovom je pri-
godom magjarska akademska omladina upravila hrvat-
skoj akademskoj omladini brzojavni pozdrav, u kom
pozdravlja zajedničku akciju hrvatskog i magjarskog
naroda, koji će preko svoje omladine dokazati, da će
sretnija budućnost kod obaju naroda popraviti ono,
što su klevete i zajednički dušmani u prošlosti po-
kvarili.

Učiteljsko pitanje.

Primamo i rado uvrštujemo:

U sjednici dne 28 o. m. bio je izabran potpisani
odbor svrhom, da prouči razne zakonske osnove, koje
su bile prikazane za poboljšanje učiteljskih plaća u
pokrajini i da odmah putem javne štampe objelodani
svoj obrazloženim zaključak glede osnove, koju bi učitelji
morali preporučiti zemaljskom saboru na uvazjenje,
da tim prestane onaj metež, koji se je porodilo radi
raznih osnova.

Podpisani odbor, dočim se rado odazivlje nalogu,
mora prije svega naglasiti, da je u današnjim prilikama
teško svakomu ugoditi, tim više u koliko se mnjenja
razilaze.

Težnja za boljom i udobnijom budućnosti naravna je u
čovjeku, pa bi svak rado pristao na zakonsku osnovu
„Učiteljskog saveza“, koji u svojim plemenitim namje-
rama, da podigne materijalno stanje učiteljstva, dično
i pohvalno zagovara svoju osnovu. Nego, dok su težnje
i namjere u sruću plemenite, u glavi mudro promišljene,
a na papiru tačno i fino izradjene, udaraju u čvrstu
klisurinu pokriva.

I zbilja, za pokrivać osnove „Učiteljskog Saveza“
htjelo bi se 350 tisuća kruna, dakle 200 tisuća više
nego za onu izradjenu po prisjedniku zemaljskog od-
bora gosp. Radiću. Do godine moralo bi se, prema
zahtjevima osnove „Saveza“, uračunati barem svota od
K. 80 tisuća, da se pokriva naravni suvišak, koji po-
staje iz raznih stavaka, a dosljedno svake godine više.
Može li naša pokrajina da primi na se taj golemi
teret?

Pošto je potpisanom odboru dobro poznato, da ni-
jedan seoski učitelj ne bi pristao, da se plaće diele
na školske okoliše, kako bi se sa nekoje strane htjelo
predložiti (a predlog treba svakako odstraniti, jer se
kosi s pravicom i s načelima uobće glasovanju u pred-
lanjskom saborskom zasjedanju); pošto ni jedan uplivni
čimbenik, s kojim se je do sada govorilo, ne bi pristao,
da se mjestni doplatkani ni sada, ni kad bi ekonomske
prilike pokrajine bolje izgledale, uračuna u mirovinu;
pošto bi zakonska osnova „Učiteljskog Saveza“ šteto-
vala cijeloj stvari, te bi mogla pružiti zgodnu priliku,
da se radi proučavanja odgodi; pošto bi se strpljenje
jednog mučenika, pučkog učitelja, na zdvojno kokcu
stavilo u času, kad mu treba izdašne pomoći —

Podpisani odbor predlaže, da se dalmatinski učitelji
čvrsto drže Radićeve osnove, koja, po stanovitoj mjeri,
učiteljske plaće izjednačuje bez obzira na mjesta.

U to ime potpisani odbor pozivlje bezodvlačno
učiteljstvo, da svoje pristajanje na predlog izjavi, e
da se shodni podnesak na zemaljski sabor učini.

U Zadru, 4 listopada 1905.

O d b o r:

A. Pavličević — K. Urschitz — A. Kollenz.

Cvitić, razlika mirisa duhovnoga od O. Toma Babića o
Velima. Zadnje izdanje stranica 424. Nabavlja se kod
Uprave „Narodnoga Lista“ u Zadru. Cijena: broširan 4 K. V-
zan u pol koše 5-6 K. Poštarinom franko na kuću 89 para više. Naru-
čbe nepredplaćene ne obavljaju se.